

CRITICA LUI ALEXANDRU BURLACU: CUMPĂNIREA VALORILOR

Abstract. The article discusses Alexandru Burlacu's activities at his 60th anniversary: his literary research, his teaching work, his activity as head of the department of literary history and theory, his scientific advising of doctoral thesis in Philology. His concerns as a literary critic are seen as vocation and regular activities. His expertise, always growing, has resulted in a rich book production: studies, articles, literary portraits and reviews that debate, especially, the literary process in Bessarabia of the twentieth century. It is important to mention that Alexandru Burlacu's works focus on the intrinsic tendency of the literary phenomenon from the east of the Prut namely the phenomenon of synchronization with the literary processes from Romania. As a professor he teaches core courses and he shares his experience with generosity. His colleagues, interested in literary research, are helped to obtain coveted and deserved degrees and titles.

Keywords: literary research, investigative approach, polemical spirit, phenomenology, perseverance, analytical skills, sense of value, experience, Romanian space, valuable generalizations, vocation.

Sexagenarul, profesorul universitar Alexandru Burlacu, își desfășoară activitatea în câteva direcții: cercetarea literară, munca de predare, dirijarea Catedrei „Istorie și Teorie Literară” a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” și îndrumarea tinerilor filologi în aventura cercetării. Toate aceste domenii sunt marcate de succese, investigația literară constituind pentru protagonist o vocație și o pasiune constantă.

În anii de doctorantură, tânărul filolog a explorat subiectul „Simbolul și simbolizarea în poezia moldovenească din anii '60-'80”. După susținerea cu succes a tezei de doctor în filologie la această temă, a continuat investigarea literaturii basarabene din perioada interbelică editând impunătorul și necesarul volum *Scriitori de la „Viața Basarabiei”* (Chișinău, 1990, coautor Alina Ciobanu). Volumul a fost și este actual și valoros, deoarece, în anii de după război, creația pe care o promova revista nominalizată era lăsată să zacă în anonim. Acest debut editorial este succedat de culegerea de studii și eseuri „Critica în labirint” (Chișinău, Arc, 1997), care s-a învrednicit de Premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor din Moldova, conferindu-i autorului un nume.

Cartea se impunea prin actualitatea subiectelor abordate. Dacă în a doua jumătate a secolului al XX-lea, critica de la noi căuta cu insistență să depisteze influența literelor slave asupra celor basarabene, temerarul cercetător a venit cu meditații consistente asupra momentelor Liviu Rebreanu și Camil Petrescu în spațiul literar basarabean.

Dintre scriitorii contemporani de la est de Prut au fost aleși pentru investigare trei dintre cei cu talent incontestabil: Vasile Vasilache, Grigore Vieru și Vlad Ioviță. E de menționat, de asemenea, cutezanța autorului de a scoate în evidență creația inegală și impregnată de molima proletcultistă a lui Emilian Bucov și Andrei Lupan. Pe bună dreptate a constatat eminentul critic Mihai Cimpoi că Alexandru Burlacu este un cercetător *orientat polemic* (cf.: Mihai Cimpoi, *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*, Chișinău, 1997, p. 276).

Pe parcurs, perseverența și spiritul critic al cercetătorului capătă amploare materializându-se în câteva volume: *Mișcarea literară din Basarabia anilor '30: atitudini și polemici* (1999), *Proza basarabeană: fascinația modelelor* (1999), *Poezia basarabeană și antinomiile ei* (2001), *Tentația sincronizării. Eseu despre literatura română din Basarabia. Anii '20-'30* (2002), *Literatura română din Basarabia* (2002).

Toate aceste volume au avut o priză favorabilă la critica de specialitate din republică și din țară, cercetarea dedicată prozei fiind distinsă cu Premiul pentru critică și istorie literară acordat de Uniunea Scriitorilor din Moldova. Academicianul M. Cimpoi l-a calificat pe autorul volumelor nominalizate ca *fenomenolog* al procesului literar basarabean din perioada interbelică. O mărturie certă a valorii investigațiilor sale este și faptul că, în anul 2000, Alexandru Burlacu a susținut cu brio teza de doctor habilitat în filologie cu tema *Literatura română. Fenomenul literar basarabean din anii '20-'30: tradiționalism și modernitate*.

De remarcat că, în ultimii ani, distinsul filolog își concentrează cercetările asupra literaturii basarabene actuale, manifestând și aici simțul valorii și spiritul polemic ce-l caracterizează.

După cele două volume, editate în 2002, cercetătorul face un respiro de scurtă durată: alcătuieste, îngrijește și scrie o voluminoasă și consistentă postfață la cartea *Vladimir Beșleagă. Dialoguri literare* (Chișinău, 2006). Scriitorul interviuează, pe drept, califică răspunsurile la întrebări ca fărâme de viață și, în același timp, ca documente de epocă. Impresionantul și bogatul dialog care finalizează volumul tulbură prin adversitatea dramelor din perioada trăită. Autorul zice: „Atâtea cărți frumoase, visate de mine au fost asasinat de vitregiile timpului” (p. 230).

În postfață, Alexandru Burlacu constată că multe din mărturisirile scriitorului V. Beșleagă „șochează cititorul de azi neinițiat cu mecanismul de reprimare a sistemului torționar, dar de cele mai multe ori luminează adevăruri...” (p. 255). În aceasta constă, bineînțeles, netăgăduita lor valoare.

Preferința literatului omagiat pentru spațiul cultural interriversan e determinată de un act de conștiință. Transcriem o constatare elocventă a cercetătorului: „Teroarea istoriei,

atât de complicată în Basarabia, a avut în plan artistic un impact decisiv și a marcat profund profilul ontologic al scriitorului basarabean” (Alexandru Burlacu. *Proza basarabească: fascinația modelelor*. Chișinău, 1999, p.11).

Între anii 2007 și 2013, A. Burlacu editează încă cinci cărți: trei volume denumite cu un titlu comun *Texistențe* (2007, 2008, 2012), unul intitulat *Vladimir Beșleagă. Po(i)etica romanului* (Chișinău, 2009) și solidul opus *Refracții în clepsidră* care a văzut lumina tiparului anul trecut, la Iași, în colecția *Opera Omnia*. Cu privire la exegeza despre pânzele epice ale lui Vladimir Beșleagă, criticul Ion Ciocanu constata: „Apariția cărții [...] constituie un argument serios în favoarea consistenței, diversității necesare și realizării exemplare a colecției de cercetări critico-literare „Proza basarabească din sec. al XX-lea. Text. Context. Intertext” (*Refracții în clepsidră*, p. 356).

O largă cuprindere de domenii literare și personalități de creație denotă demersul investigativ din cărțile nominalizate: **creația scriitorilor** Constantin Stere, Leon Donici, Mircea Eliade, Paul Goma, Ion Druță, Vladimir Beșleagă, Magda Isanos, Grigore Vieru, Vlad Ioviță, Aureliu Busuioc, Spiridon Vangheli, Ion Buzdugan, Vladimir Cavarnali, Ion Barbu, Radu Petrescu, Ioan Sulacov, Dumitru Matcovschi, Arcadie Suceveanu ș.a., **lucrările istoricilor și criticilor literari** Vasile Coroban, Mihai Cimpoi, Ion Simuț, Haralambie Corbu, Sava Pânzaru, Ion Ciocanu, Nicolae Bilețchi, Anatol Gavrilov, Ana Bantoș, Iurie Colesnic, Tudor Nedelcea, Andrei Țurcanu, Sergiu Pavlicenco, Emil Iordache, Mihail Dolgan, Eugen Lungu, Maria Șleahțișchi, Pavel Balmuș, subsemnatul și alții, câteva dintre **investigațiile și cugetările savanților** filozofi Gabriel Liiceanu și Andrei Pleșu.

Operele marilor clasici Ion Creangă și Mihai Eminescu sunt prezentate ca modele fascinante pentru anumiți scriitori din spațiul românesc interriversan, iar pânzele epice ale lui Liviu Rebreanu – ca mostre de construcție românească.

Cercetătorul scrie cu pătrundere și discernământ despre: creații ce aparțin diverselor genuri literare, scriitori diferiți ca viziune și stil, istorici și critici literari deosebiți ca preferință și nivel interpretativ. De exemplu, Spiridon Vangheli este apreciat ca: „un scriitor din familia nobilă a lui Ion Creangă care a oferit cititorilor un mit al paradisului pierdut, protagonistul său manifestându-se ca un descoperitor al «țării minunilor», Vasile Coroban – personalitate singulară și singuratică, Vlad Ioviță – neorealist, Vladimir Beșleagă – figură reprezentativă pentru scrisul românesc din Basarabia.

Este impresionantă lista de profiluri literare și recenzii scrise de A. Burlacu despre activitatea colegilor de breaslă. Cred că nu există în Republica Moldova vreun istoric și critic literar care să lipsească din vizorul lui. Cu toată această deschidere spre colegii de breaslă, atunci când situația o cere, fiorul polemic e prezent. În acest sens sunt grăitoare articolele: „Ion Druță între cervus divinus și mărtoagă”, „Druță și căruța națiunii”, „Haralambie Corbu, la timona datoriei”, „Strategia admirației în creația lui Mihail Dolgan”, „Ana Bantoș, cu evantaiul autenticității”.

Fără teama de exagerare, putem conchide: în persoana domnului Alexandru Burlacu filologia română a acreditat un cercetător literar cu un simț acut al valorii artistice, cu evidente capacități analitice și o dexteritate aparte de a opera generalizări valoroase.

A doua pasiune a sexagenarului este activitatea didactică pe care o desfășoară în cadrul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” de la începutul anilor '90. „Teoria literaturii” și „Literatura interbelică” sunt cursurile sale de bază pe care le predă antrenant, utilizând metode, procedee și tehnici dintre cele mai eficiente. Experiența o împărtășește, deopotrivă, cu cei tineri și cu cei în vârstă – cu generozitate și delicatețe.

Un cuvânt aparte se cuvine să spunem despre funcția sa de șef de catedră. Obligațiunile ce-i revin le îndeplinește cu o înaltă conștiinciozitate. Manifestă inițiativă și susține toate pornirile frumoase și raționale ale colegilor. Acțiunile sale sunt orientate în două direcții principale: îmbunătățirea activității de predare și ridicarea nivelului profesional didactic-științific al membrilor catedrei.

În ultimele două decenii, în republică și-au suspendat activitatea mai multe reviste și, din această cauză, filologii, tineretul, în primul rând, care practică cercetarea literară, folcloristica, lingvistica și întreprinde sondaje didactice sunt în imposibilitatea de a-și scoate la lumină rezultatele investigațiilor. În intenția de a-i ajuta, Alexandru Burlacu a venit cu inițiativa de a edita *Analele Facultății de filologie*. Din 2001 și până în anul de față au apărut 35 de volume *Metaliteratură* – un adevărat „colac de salvare” nu numai pentru tineretul studios. Apreciind contribuția însemnată a *Analelor* în promovarea rezultatelor muncii științifico-didactice, conducerea revistei *Viața Basarabiei* i-a oferit redactorului-șef un premiu pentru editare. Din 2009 numele lui figurează ca director fondator al revistei.

Prețioasa calitate a dlui Al. Burlacu de a-i îndemna pe colegi spre un progres continuu și a-i sprijini cu fapta pe parcurs s-a soldat cu rezultate concrete: toți membrii catedrei au susținut teza de doctor în filologie. Totodată el a dirijat elaborarea a circa 15 teze de doctor în filologie și pedagogie.

În finalul acestor consemnări, ținem să subliniem că pe fagașul cercetării literare Al. Burlacu manifestă, cum am menționat, simțul valorii, perseverență și spirit polemic, iar pe cel didactic – cunoștințe, bunăvoință și inteligență. Să-l ajute Domnul să-și mențină activitățile din aceste sfere, cât mai îndelung și cât mai rodnic.

DUMITRU APETRI
Institutul de Filologie al AȘM
(Chișinău)